

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/17/2023
Identifikačné číslo spisu:	4117218281
Dátum vydania rozhodnutia:	28.06.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:4117218281.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu I. P., narodeného XX. M. XXXX, J., K. O. X, právne zastúpeného JUDr. Pavlom Gráčikom, advokátom, so sídlom v Nitre, Farská 50, proti žalovanému Z. P., narodenému XX. Z. XXXX, J., Ľ. Q. X, právne zastúpenému Mgr. Ing. Ronaldom Kočíščákom, advokátom, so sídlom v Nitre, Farská 12, o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 14C/50/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 27. mája 2021 sp. zn. 12Co/191/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 27. mája 2021 sp. zn. 12Co/191/2019 a rozsudok Okresného súdu Nitra zo dňa 8. apríla 2019 č. k. 14C/50/2017-276 z r u š u j e a v e c v r a c i a okresnému súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 8. apríla 2019 č. k. 14C/50/2017-276 zrušil podielové spoluvlastníctvo žalobcu a žalovaného k nehnuteľnostiam evidovaným Okresným úradom Nitra, katastrálny odbor, na LV č. XXXX pre obec Nitra, okres Nitra, katastrálne územie O., a to k pozemkom: parcely registra "C", parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 460 m², parc. č. XXX/X - záhrady o výmere 724 m², parc. č. XXX/X - záhrady o výmere 29 m², parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 5 m², k stavbe: dom súpisné číslo XXX, postavenému na parc. č. XXX/X a vyporiadal ho tak, že predmetné nehnuteľnosti prikázal do výlučného vlastníctva žalovaného (výrok I.). Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 67 555 eur ako náhradu za jeho spoluvlastnícky podiel v lehote do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok II.). O trovách konania rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo (výrok III.). Svedkovi Z. P., narodenému XX. Q. XXXX priznal voči žalovanému nárok na svedočné v plnom rozsahu (výrok IV.).

1.1. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že v danom spore sa žalobca voči žalovanému domáhal zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k vyššie uvedeným nehnuteľnostiam tak, že súd prikáže nehnuteľnosti do jeho výlučného vlastníctva a zaviazal ho na vyplatenie náhrady za vyporiadanie

vo výške 7 000 eur. Žalobu odôvodnil tým, že nehnuteľnosti sú vo vlastníctve žalobcu v podiele 8/9-in a žalovaného v podiele 1/9-ina k celku. Žalobca sa so žalovaným snažil dohodnúť na zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, v decembri 2015 mu poslal výzvu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, bol ochotný odkúpiť podiel žalovaného za 7 000 eur, t.j. za sumu, ktorá vychádza z kúpnej ceny, za ktorú žalovaný spoluvlastnícky podiel nadobudol. Žalobca zo strany žalovaného odpoveď nedostal. Žalovaný namietal skutočnosti uvedené v žalobe, tvrdil, že sám žalobcovi navrhol zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, žiadal, aby jemu súd prikázal nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva. Uznesením zo dňa 2. júla 2018 súd prvej inštancie na základe návrhu žalobcu pripustil, aby do konania namiesto pôvodného žalovaného vstúpil ako žalovaný Z. P., otec pôvodne žalovaného. Tento uviedol, že vlastnícke práva k nehnuteľnosti nadobudol od svojho syna z dôvodu, že syn sa dlhodobo zdržiava v zahraničí a on je osobou, ktorá dlhodobo reálne využíva spoluvlastnícky podiel, o ktorý má žalobca záujem. V nehnuteľnostiach vykonáva svoju podnikateľskú činnosť, od ktorej je existenčne závislý. Zo strany žalobcu došlo podľa jeho tvrdení k verbálnym útokom. Žalobca nehnuteľnosti vôbec nevyužíva.

1.2. Vykonaným dokazovaním súd prvej inštancie zistil, že žalobca a žalovaný sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti v k.ú. O. zapísaných na LV č. XXXX, žalobca v podiele 8/9-in k celku a žalovaný v podiele 1/9-ina k celku. Na nehnuteľnostiach viazne ťarcha, a to záložné právo v prospech Tatra banka, a. s.. Predmetom vyporiadania bol dom a príslušenstvo pozemky (zastavané plochy, záhrady a orná pôda), na pozemku v spoluvlastníckom podiele navyše aj stavba vo výlučnom vlastníctve žalovaného (dielňa), postavená bez stavebného povolenia a nezapísaná v katastri nehnuteľností (táto nebola predmetom vyporiadania). Nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom vyporiadania boli pôvodne vlastníctvom rodičov žalovaného a matky žalobcu (sestry žalovaného), žalovaný ich nadobudol do výlučného vlastníctva a previedol na syna E. a manželku (uvedené skutočnosti v konaní sporné neboli). Na základe kúpnej zmluvy zo dňa 30. júna 2010 nadobudol nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva žalobca za kúpnu cenu 59 749 eura. Žalobca kúpnu zmluvu zo dňa 17. januára 2011 odpredal spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam vo výške 1/9 Z. P. ml. (synovi žalovaného) za kúpnu cenu 6 638 eur. Z. P. ml. daroval spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam žalovanému darovacou zmluvou zo dňa 05. marca 2018. Znaleckým posudkom č. 230/2016 vypracovaným znalcom Ing. K. I. bola určená všeobecná hodnota nehnuteľnosti na 76 000 eur.

1.3. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa ustanovení § 136 ods. 1, § 141 ods. 1, § 142 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) s tým, že v konaní nebolo sporné zrušenie podielového spoluvlastníctva, medzi stranami bol sporný spôsob vyporiadania, komu má byť vec prikázaná. Žaloba bola podaná dôvodne, keďže medzi spoluvlastníkmi nedošlo k dohode o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. Vzhľadom k tomu, že ani jeden z nich nechcel zotrvať v podielovom spoluvlastníctve, súd podielové spoluvlastníctvo strán sporu k predmetným nehnuteľnostiam zrušil. Pri vyporiadaní podielového spoluvlastníctva sa v prvom rade zaoberal tým, či je predmet podielového spoluvlastníctva reálne deliteľný. Žalovaný v zmysle predloženého geometrického plánu vypracovaného Ing. S. E. dňa 22. februára 2018 navrhoval odčleniť časť pozemku pod dielňou a zriadiť vecné bremeno k časti nehnuteľnosti, ktorá mala ostať žalobcovi (právo prechodu z prístupovej cesty k nehnuteľnosti žalovaného). Prvoinštančný súd ale dospel k záveru, že rozdelenie spoločnej veci nie je dobre možné z dôvodu, že odčlenením pozemku by sa v strede pozemkov vo výlučnom vlastníctve žalobcu priliehajúcim k domu vytvoril samostatný pozemok vo výlučnom vlastníctve žalovaného a navyše by bolo potrebné zriadiť vecné bremeno práva prechodu stredom pozemku žalobcu smerom k ceste, čím by sa značne sťažilo účelné využívanie pozemku priliehajúceho k domu, ktorý by zostal vo výlučnom vlastníctve žalobcu. Navyše predmetom vyporiadania bol aj dom, ktorý nie je možné reálne rozdeliť v pomere jedna ku ôsmim. Vzhľadom k nemožnosti reálnej delby súd prvej inštancie pristúpil k vyporiadaniu spoluvlastníctva prikázaním nehnuteľnosti jednému zo spoluvlastníkov. Uviedol, že obaja spoluvlastníci žiadali prikázanie spoločnej veci do ich výlučného vlastníctva. Kritérium výšky podielov svedčilo v tomto prípade žalobcovi (8/9-in k celku). Ani jeden zo spoluvlastníkov nie je momentálne na užívanie domu z hľadiska naliehavosti bytovej potreby odkázaný, obaja sú ochotní aj schopní o dom a pozemky sa naďalej starať. Obaja zo spoluvlastníkov prispeli k údržbe domu a pozemkov (žalovaný spolu so žalobcovou matkou, následne

žalobca prostredníctvom tretej osoby). Žalobca tvrdil, že do domu investoval, toto však nepreukázal (aj keď nebola sporná oprava strechy a aj niektoré práce, sporné bolo, kto ich financoval). Za rozhodné kritérium pri vyporiadaní podielového spoluvlastníctva súd prvej inštancie považoval potrebu užívania nehnuteľnosti spoluvlastníkom v danom prípade žalovaným, jeho odkázanosť vzhľadom na výkon zárobkovej činnosti a v neposlednom rade existenciu stavby dielne vo výlučnom vlastníctve žalovaného. Žalovaný preukázal, že prevádzkuje živnosť a od roku 1995 má zapísanú ako prevádzkareň predmetnú nehnuteľnosť. Uveril argumentu žalovaného, že zriadenie inej dielne (prevádzkarne) by bolo pre neho vzhľadom na vek problematické. Naproti tomu tvrdenia žalobcu o budúcom podnikaní a využívaní predmetnej nehnuteľnosti ako skladov, resp. sídla, prípadne za účelom dočasného bývania sú len v hypotetickej rovine vzhľadom k tomu, že žalobca toto vyjadril len ako budúci zámer, nad ktorým s manželkou uvažujú. Žalobca momentálne využíva nehnuteľnosť (dom) za účelom jej prenájmu, čo možno predpokladať aj do blízkej budúcnosti, nedeklaroval, že by sa niekedy mienil trvalo presťahovať do domu. Žije dlhodobo v zahraničí spolu s manželkou, ich maloleté dieťa tam navštevuje prvý ročník základnej školy. Žalobca dom nevyužíval ani k prechodnému pobytu počas jeho návštev na Slovensku. Žalobca vo vzťahu k stavbe žalovaného na predmetnom pozemku namietal, že nie je možné poskytnúť ochranu žalovanému a jeho čiernej stavbe s čím súd prvej inštancie úplne nesúhlasil. Bolo potrebné prihliadnuť na skutočnosť, že žalovaný stavbu dielne (aj keď bez stavebného povolenia) vybudoval na pozemku, ktorý bol v tom čase v jeho podielovom spoluvlastníctve so súhlasom ostatných spoluvlastníkov, t.j. jeho matky a sestry. Táto skutočnosť nebola sporná. Z konania žalovaného je zrejmé, že má záujem stavbu zlegalizovať, dal si vypracovať technické podklady na zapísanie stavby, aj keď zatiaľ návrh na začatie stavebného konania nepodal (je pochopiteľné, že čaká na výsledok tohto konania, pretože rozhodnutie, kto bude vlastníkom pozemkov pod stavbou žalovaného ovplyvní priebeh stavebného konania). Prikázanie spoločnej veci žalobcovi by vyvolalo ďalšie konania a spory ohľadom stavby žalovaného, teda rozhodnutie súdu by nevedlo k trvalému a rozumnému usporiadaniu vzťahov medzi stranami sporu. Na základe uvedeného bolo podľa názoru súdu prvej inštancie potrebné dať prednosť reálnemu užívaniu nehnuteľnosti žalovaným a jeho odkázanosti na nehnuteľnosť vzhľadom k výkonu podnikania, preto považoval za dôvodné prikázať sporné nehnuteľnosti žalovanému, ktorý je schopný vyplatiť žalobcovi náhradu za jeho podiel, čo preukázal aj svedeckou výpoveďou a čestným prehlásením svedka Z. P. ml.

1.4. Súd prvej inštancie nepovažoval argument žalobcu ohľadom postavenia banky ako záložného veriteľa za relevantný. Záložného veriteľa sa nijakým spôsobom nedotkne prikázanie veci žalovanému (záložné právo zostane zachované aj vo vzťahu k novému nadobúdateľovi, § 141h Občianskeho zákonníka). Zároveň nie je prekážkou ani existencia hypotekárneho úveru žalobcu, ktorý po vyplatení vyrovnacieho podielu môže úver splatiť. Za rozhodné kritérium nepovažoval ani vek žalobcu a žalovaného, keďže žalovaný stále aktívne užíva predmetné nehnuteľnosti na výkon podnikania. Ďalej uviedol, že kritériom pri rozhodovaní o prikázaní veci je pre súd aj násilné správanie sa jedného spoluvlastníka k ostatným spoluvlastníkom, k čomu smerovala aj skutková argumentácia žalovaného v rozsiahlych vyjadreniach, ktoré však boli súdu predložené až po sudcovskej koncentrácii konania. Z tvrdení žalovaného (ako aj žalobcu) vyplýva, že medzi stranami dochádzalo k slovným konfliktom, nezhodám, resp. schválňosťami, avšak tieto by ani v prípade ich preukázania nemali takú intenzitu, že by boli rozhodné pri určení, komu nehnuteľnosti prikázať. Poukázal na to, že ak ku konfliktom dochádzalo, vzhľadom na sporadickú prítomnosť žalobcu na spoločnej nehnuteľnosti to boli ojedinelé situácie.

1.5. Na základe vyššie uvedených dôvodov súd prvej inštancie prikázal predmetné nehnuteľnosti žalovanému. Pri rozhodovaní o primeranej náhrade za spoluvlastnícky podiel žalobcu vychádzal z hodnoty nehnuteľnosti určenej znaleckým posudkom č. 230/2016, kde bola táto určená na sumu 76 000 eur. Žalobca znalecký posudok nerozporoval. Uvedená hodnota je súladná aj s vyjadrením žalobcu, ktorý uvádzal, že v čase, keď uvažoval nad predajom nehnuteľnosti, dal si ju oceniť v realitnej kancelárii, ktorá stanovila hodnotu nehnuteľnosti od 70 000 do 90 000 eur. Sám žalobca žiadal vychádzať z hodnoty nehnuteľnosti 63 000 eur. Vzhľadom k uvedenému prvoinštančný súd uložil žalovanému povinnosť vyplatiť žalobcovi za jeho podiel vo výške 8/9-ín náhradu v sume 67 555 eur ($76.000 / 9 \times 8$ po zaokrúhlení na celé čísla), do troch dní od právoplatnosti rozsudku, keďže žalovaný sám žiadal takúto lehotu na vyplatenie žalobcu. O náhrade trov konania súd prvej inštancie rozhodol v zmysle § 255 ods. 2

CSP s poukazom na to, že obe strany sporu boli čiastočne neúspešné.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 27. mája 2021 sp. zn. 12Co/191/2019 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. Žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Uviedol, že súd prvej inštancie vo veci samej dostatočne zistil skutkový stav a v intenciách platnej právnej úpravy vyvodil z neho i správne právne závery. Jeho úvahy sú logické a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Súd prvej inštancie primerane rozumným a okolnostiam v danej veci postačujúcim spôsobom reflektoval i na odvolateľom vznášané tvrdenia. Na danú vec aplikoval i relevantné hmotnoprávne ustanovenia a svoje rozhodnutie presvedčivo a náležite odôvodnil. Zodpovedajúc i na všetky právne a skutkovo významné otázky predkladané žalobcom v jeho odvolaní. V ďalších podrobnostiach odvolací súd poukázal podľa § 387 ods. 2 CSP na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia. Na doplnenie uviedol, že otázka, komu bude vec prikázaná v spore o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva záleží vždy na úvahe súdu (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2011, sp. zn. 1Cdo/33/2010). Pri riešení otázky, ktorému zo spoluvlastníkov má byť nehnuteľnosť prikázaná do výlučného vlastníctva postupoval súd prvej inštancie správne, keď nezohľadňoval len veľkosť spoluvlastníckych podielov, ale skúmal i ďalšie relevantné aspekty. Takto dospel k správnejmu záveru, že i keď žalovaný je podielovým spoluvlastníkom len v podiele 1/9-ina k celku a žalobca v podiele 8/9-ín k celku, je s ohľadom na všetky (v odôvodnení rozhodnutia špecifikované) okolnosti vhodné a účelné, aby sa výlučným vlastníkom stal žalovaný. Súd prvej inštancie postupoval správne i pri určení náhrady za zanikajúci spoluvlastnícky podiel žalobcu, ktorý správne vypočítal zo všeobecnej ceny nehnuteľnosti. Za rozhodujúce považoval aj odvolací súd kritérium účelného využitia veci a pri úvahe o účelnom využití veci prihliadal k odkázanosti žalovaného na predmetné nehnuteľnosti, keďže cca 30 rokov ich využíva k svojej pracovnej činnosti. Je irelevantné, kde má žalovaný úradne vedené miesto podnikania. Reálne využíva predmetné nehnuteľnosti dlhodobo desaťročia. Žalobca nikdy nehnuteľnosť neužíval pre svoju osobnú potrebu ani za celú dobu neriešil legálnosť stavby dielne, ktorú žalovaný užíva. Žalobca nehnuteľnosti kúpil od žalovaného aj so stavbou dielne ako väčšinový vlastník nehnuteľnosti, neriešil otázku „čiernej stavby“. Nehnuteľnosť žalobca určitú dobu využíval na bývanie svojej matky, ktorú vzhľadom na zdravotné problémy umiestnil v špecializovanom zariadení. Následne časť nehnuteľnosti - dom prenajal tretím osobám na ubytovanie, čo svedčí o tom, že nehnuteľnosti pre svoje využitie nepotrebuje. Na tom nič nemení jeho snaha dosiahnuť dojem, že chce podnikáť. Za celú dobu, odkedy sa stal podielovým spoluvlastníkom až do rozhodnutia súdu prvej inštancie, nemal žiadne podnikateľské aktivity, pracoval v Taliansku ako zamestnanec. Až v odvolacom konaní predložil doklad o vzniku obchodnej spoločnosti, v ktorej je jediným spoločníkom, pričom spoločnosť založil až po podaní odvolania. V kontexte všetkých skutkových okolností sa tento jeho čin javí ako účelový s cieľom zabezpečiť získanie nehnuteľnosti do svojho vlastníctva. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 a § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Konštatoval, že v odvolacom konaní bol úspešný žalovaný, preto mu odvolací súd priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP, ktoré konkretizoval v doplnení svojho dovolania z 12. októbra 2021. V prvom rade namietal, že mu odvolací súd znemožnil, aby ako strana v konaní uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietanú vadu zmätočnosti videl v tom, že odvolací súd sa nezaoberal dostatočne a neposúdil vecne všetky relevantné odvolacie argumenty. Súd prvej inštancie aj odvolací súd sa pri svojich úvahách vedúcich k vyvodenému záveru v podobe prikázaní sporných nehnuteľností do výlučného vlastníctva žalovaného neriadili právnou úpravou a tiež závermi z ustálenej rozhodovacej praxe. Rovnako nepostupovali správne pri vyhodnocovaní zisteného skutkového stavu a v rámci odôvodnenia uviedli arbitrárne a vzájomne si odporujúce tvrdenia. Odvolací súd sa osobitne riadne nevysporiadal s odvolacou námietkou žalobcu, prečo preferoval pri prikázaní sporných nehnuteľností do výlučného vlastníctva žalovaného prevádzkovanie jeho živnosti v čiernej stavbe a nie v stavbe tvoriacej predmet súdneho konania. Dovolateľ zdôraznil, že ide o odlišné stavby, pričom jedna z nich je riadne skolaudovaná a túto aj užíva. Túto podstatnú okolnosť odvolací súd nijako nevyhodnotil, hoci išlo o podstatnú časť tak

skutkového stavu ako aj ním prezentovanej argumentácie. Žalovaný pritom ako živnostník má vedené miesto podnikania na adrese Y. Q., J., teda na inom mieste vykonáva svoju podnikateľskú činnosť. Odhladiac od toho, že žalovaný na podnikanie využíval výslovne čiernu stavbu len ako „dovozovú dielňu“ táto nemá zabezpečenú dodávku elektrickej energie, vody, kúrenia, nie je v nej toaleta. Takáto stavba na účely výkonu akejkoľvek podnikateľskej činnosti legálne nemôže slúžiť. Ako ďalším podstatným argumentom k veci sa odvolací súd nezaoberal tvrdeniami odvolateľa, že prvoinštančný súd vyvodil záver o snahe žalovaného s legalizáciou čiernej stavby bez toho, aby žalovaný takéto dôkazy v konaní produkoval. Žalobca ďalej zdôraznil, že počas prvoinštančného konania bolo v rámci skutkového stavu preukázané, že žalovaný užíva zo spoločnej nehnuteľnosti jedine tú časť, ktorá tvorí prístup k jeho čiernej stavbe a časť pozemku pod čiernou stavbou, čo je s ohľadom na podielové spoluvlastníctvo ako celok zanedbateľná časť. Žalobca na druhej strane predmet sporu spolu s príslušným pozemkom užíva tým, že ho prenajíma legálnym spôsobom iným osobám a zároveň sa oň stará. Názor odvolacieho súdu, že žalobca založením obchodnej spoločnosti, ktorá nehnuteľnosť prenajíma koná účelovo, dospel k svojvoľnému a arbitrárnemu záveru. Je totiž tiež slobodným rozhodnutím žalobcu či a v akej forme bude nehnuteľnosť užívať, resp. podnikat'. Podstatným argumentom, ktorý žalobca uviedol v odvolaní a s ktorým sa odvolací súd tiež riadne nevysporiadal bolo aj to, že súd prvej inštancie nesprávne konštatoval nepreukázanie investícií zo strany žalobcu do spoločnej nehnuteľnosti. Žalovaný pritom tvrdenia žalobcu v priebehu prvoinštančného konania nespochybnil. Za ďalšie, súdy nižších inštancií sa nezaoberali riadne otázkou solventnosti žalovaného ohľadom vyplatenia peňažných prostriedkov za prikázanú náhradu a ani tvrdeniami žalobcu, že spoločné nehnuteľnosti sú zaťažené záložným právom, pričom žalobca má postavenie záložného dlžníka. Je zrejmé, že prikázaním nehnuteľnosti bude dotknutá aj tretia osoba, t. j. záložný veriteľ. Žalobca nedostal odpoveď na to, z čoho mu vyplýva povinnosť vyplatiť úver ihneď po prípadnom vyplatení zodpovedajúcej náhrady zo strany žalovaného alebo jeho syna. Napokon, do svojich úvah súdy nižších inštancií žiadnym spôsobom nezahrnuli ani ďalšie predpoklady pre budúce využitie spoločných nehnuteľností. Nezohľadnili otázky súvisiace s trvaním nájomného vzťahu, pretože žalobca nehnuteľnosti riadne legálne prenajíma, nezohľadnili vek žalobcu, ktorý má pred štyridsiatkou, žalovaný má toho času 77 rokov. Na záver žalobca uviedol, že žalovaný sa nepodieľa na hradení žiadnych nákladov a to ani na svoju čiernu stavbu. Elektrina, plyn, vodné a stočné, všetky tieto náklady a aj ostatné náklady spojené s užívaním spoločných nehnuteľností znášal a znáša výlučne žalobca. Žalovaný nemá žiaden záujem o spoločné nehnuteľnosti, jeho jediným záujmom je čierna stavba, ktorá netvorí ani predmet vypořádania. Z uvedených dôvodov je napadnuté rozhodnutie nekonzistentné, arbitrárne, nedávajúce odpovede na podstatnú časť argumentácie žalobcu. Žalobca preto dovolací súd žiadal, aby napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil a jeho žalobe vyhovel alebo ho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaný v podanom vyjadrení k dovolaniu žalobcu dovolací súd žiadal, aby dovolanie zamietol. Vyslovil presvedčenie, že podanie žalobcu trpí neexistenciou dovolacích dôvodov. Žalobca neuviedol konkretizáciu skutočností, ktoré by mali byť subsumované pod ním uvádzané dovolacie dôvody najmä vo vzťahu k ustanoveniu § 421 ods. 1 CSP. Pokiaľ odvolaciu súdu vytýkal nesprávny procesný postup, žalovaný zdôraznil, že žalobca mal počas celého konania či už pred prvoinštančným súdom, respektíve pred súdom odvolacím, možnosť uplatniť všetky svoje procesné práva bez najmenšieho obmedzenia, respektíve vylúčenia, čo aj využil. Nesúhlasom s vyhodnotením dôkazov zo strany súdu nie je možné odôvodniť podané dovolanie. Za ďalšie, náhradu za vyrovnávací podiel žalovaný už v celom rozsahu zaplatil. Pokiaľ ide o investície žalobcu do nehnuteľností, ich rozsah a náklady spochybnil sám, keďže súdu nepreukázal pravdivosť svojich tvrdení. Skutočnosti uvádzané žalobcom vo vzťahu k prenájmu nehnuteľnosti nie sú podľa presvedčenia žalovaného dôvodom pre podanie dovolania. Prenájom nehnuteľnosti bol skončený k 30. septembru 2021. Bez povšimnutia v danom prípade nemôže zostať aj násilné správanie sa žalobcu ako podielového spoluvlastníka voči žalovanému, ktorého existenciu žalovaný v konaní aj preukázal. Platby za elektrickú energiu spotrebovanú v dielni žalovaný pravidelne platil až do právoplatnosti rozsudku. Vek žalovaného nemôže byť okolnosťou, pre ktorú by nemohol nehnuteľnosť riadne užívať a už vôbec nie okolnosťou, ktorá by jednoznačne uprednostňovala žalobcu pred žalovaným. Napokon v závere podaného vyjadrenia žalovaný uviedol, že tvrdenia žalobcu o predaji nehnuteľnosti z jeho strany sú nepravdivé.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné a tiež dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaťel' uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolaťela vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaťel' vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. V preskúmvanej veci žalobca v podanom dovolaní uplatnil najskôr dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a naplnenie ktorého videl v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia, nakoľko odvolací súd sa nevysporiadal s podstatnými tvrdeniami žalobcu uvedenými v odvolaní a nesprávnym vyhodnotením vykonaných dôkazov.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá

rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

14. Dovolací súd v tejto súvislosti osobitne zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (porov. sp. zn. 4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvoľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejmá z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

15. Princíp dvojínštančnosti, ktorým sa riadi súdne konanie vyjadruje vzájomnú nadväznosť i prepojenosť odvolacieho konania s konaním uskutočneným pred súdom prvej inštancie. Z uvedeného plynú zásadné medze v tom, že rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní musí predchádzať náležité konanie pred súdom prvej inštancie, pretože až jeho naplnením sa môže vytvoriť priestor pre účinné uplatnenie účelu, ktorý zákon sleduje v prípade opravného (odvolacieho) konania. Účelom odvolacieho konania je náprava skutkových a právnych pochybení súdu prvej inštancie za predpokladu, že boli rozpoznateľne (zrozumiteľne) prezentované. K naplneniu tejto úlohy je potrebné najskôr zistiť ako súd prvej inštancie ustálil skutkový stav veci a ako ju právne posúdil, čo najspôhlivejšie signalizuje (práve) odôvodnenie jeho rozhodnutia. Rozhodnutie a jeho odôvodnenie je základným a bezpodmienečným objektom prieskumnej činnosti vykonávanej súdom vyššieho stupňa. Výsledky prieskumnej činnosti sú vždy reakciou na správnosť a opodstatnenosť dôvodov preskúvaného rozhodnutia vo svetle uplatnených odvolacích námietok. To znamená, že preskúvané rozhodnutie musí spĺňať požiadavky zákona z hľadiska jeho odôvodnenosti (preskúmateľnosti) v zmysle § 220 ods. 2 CSP. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť dôvody jeho rozhodnutia. Myšlienkový postup súdu musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku

16. Vychádzajúc zo základného práva na prístup k súdnej ochrane je potrebné zdôrazniť, že nepreskúmateľnosť, či arbitrárnosť (tiež označovaná ako zmätočnosť rozhodnutia) súdneho rozhodnutia musí byť v opravnom konaní napravená, pretože bráni jeho vecnému preskúmaniu (§ 389 ods. 1 písm. b) CSP); konvalidácia tohto nedostatku (zmätočného rozhodnutia) súdom vyššieho stupňa neprichádza z logických a systematických dôvodov do úvahy (tiež pre zachovanie princípu dvojínštančnosti). Tomu zodpovedá aj znenie ustanovenia § 388 CSP, ktoré odvolaciemu súdu umožňuje zmeniť rozhodnutie súdu prvého stupňa len za predpokladu, že nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 387 CSP), ani na jeho zrušenie (§ 389 ods. 1 CSP). Pokiaľ existujú dôvody pre zrušenie (kasáciu) rozhodnutia, čo zároveň vylučuje, aby mohlo byť rozhodnutie potvrdené, nemožno ho ani zmeniť.

17. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je

výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

18. Po preskúmaní dôvodov napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd dospel k záveru, že toto rozhodnutie nespĺňa vyššie uvedené kritéria pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, a preto ho nemožno považovať za preskúmateľné. Z dôvodov rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva jednoznačný záver, že súdy oboch inštancií pri riešení otázky, ktorému zo spoluvlastníkov má byť nehnuteľnosť prikázaná do výlučného vlastníctva (po tom ako obaja súhlasili so zrušením podielového spoluvlastníctva) za rozhodujúce kritérium považovali „odkázanosť žalovaného na predmetné nehnuteľnosti, keďže ich cca 30 rokov využíva k svojej pracovnej/podnikateľskej činnosti“. Súčasne však z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že v skutočnosti žalovaný nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom vyporiadania neužíva. Dom a väčšiu časť príľahlých pozemkov užíval v čase vyhlásenia napadnutého rozhodnutia žalobca ako väčšinový spoluvlastník tým, že ich prenajímal. Žalovaný užíval výlučne stavbu, ktorá mala byť na pozemku „na čierno“ postavená aj to nie ako sídlo svojej firmy, ale ako „dielňu“. Dovolací súd nespochybňuje, že otázka, ktorému zo spoluvlastníkov bude vec prikázaná za náhradu závisí od úvahy súdu. Predmetná úvaha však musí byť preskúmateľná tak, aby bolo z nej zrejmé, podľa akých kritérií súd postupoval a akými sa riadil. V danom prípade súdy nižších inštancií uviedli, že pri svojom rozhodovaní nezohľadňovali len veľkosť spoluvlastníckych podielov, ale skúmali i ďalšie relevantné aspekty, neuviedli však ako ich vyhodnotili. Ide pritom všetko o skutočnosť (veľkosť podielov, účelné využitie veci, čo je predmetom vyporiadania a ďalšie), na ktoré poukazoval žalobca už počas celého sporu (nielen v odvolacom konaní). Odvolací súd nereagoval na odvolacie námietky žalobcu riadne, dostatočne nevysvetlil, prečo nevzal pri svojom rozhodovaní v úvahu aj ním uvádzané argumenty. Len veľmi stroho uviedol, že nie je viazaný kritériami, ktoré platia pri vyporiadaní podielového spoluvlastníctva v zmysle § 142 Občianskeho zákonníka. V dôsledku absencie vyporiadania sa so všetkými relevantnými námietkami sa stala úvaha súdov nižších inštancií, na základe ktorej určili ktorému zo spoluvlastníkov pripadne vec do podielového spoluvlastníctva nepreskúmateľnou.

19. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP je sama osebe dôvodom pre zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími dovolacími námietkami dovolateľa a správnosťou právnych záverov (§ 421 ods. 1 CSP), na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie odvolacieho súdu. V prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť zásadného charakteru, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (m. m. 1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

20. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Vzhľadom k zisteniu, že v danom konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.